

не тільки підвищить авторитет органів внутрішніх справ, а й посилить взаємодію з населенням. Що дасть змогу кожному громадянину нашої держави відчутти спокій і захищеність, допомогу і небайдужість та гарант забезпечення особистих прав і свобод людини і громадянина, які передбачені Основним Законом нашої Держави.

Сучасна конституційна реформа та децентралізація влади як фактор ефективної євроінтеграції України

Демиденко В.О., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

12 лютого 2015 року у Мінську завершилися багатогодинні переговори «норманської четвірки» за участю президентів України, Росії, Франції і канцлера Німеччини. За результатами проведених переговорів сторони намітили низку конкретних кроків, що спрямовані на припинення вогню на Донбасі.

Як оголосив Президент України П.Порошенко, один із кроків має бути спрямований на децентралізацію влади в межах конституційної реформи в Україні.

Зауважу, що проведення конституційної реформи в нашій державі вже давно назріло. Без системних, комплексних заходів в цьому напрямку взагалі не можливий динамічний поступ нашої держави.

Нагадаю, як відомо, Верховна Рада України 21 лютого 2014 року прийняла Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» за № 742-УІІ. Відповідно до нього в Україні почала діяти Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами, внесеними законами України [від 8 грудня 2004 року № 2222-ІУ](#) (щодо повернення до парламентсько-президентської республіки), [від 1 лютого 2011 року № 2952-УІ](#) (зміна строків повноважень народних депутатів України, Президента України, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів) та [від 19 вересня 2013 року № 586-УІІ](#) (зміни щодо конституційних повноважень Рахункової палати).

Проте чинна Конституція України (з внесеними змінами та доповненнями до неї) перетворилася на вкрай недосконалий документ, що не дає відповіді на ключові питання щодо формування органів публічної влади, розумного поєднання державної і муніципальної влади щодо здійснення управління, характеру взаємовідносин органів державної влади та органів місцевого самоврядування та фактично до певної міри спрямована на розбалансування апарату держави, перш за все виконавчої гілки влади.

Адже, для прикладу, відповідно до ст. 114 Конституції України Прем'єр-міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України. Кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр-міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до статті 83 Конституції України. Міністр оборони України та Міністр закордонних справ України призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України, інші члени Кабінету Міністрів України призначаються Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

Проаналізувавши положення вказаної статті постають логічні питання:

В які строки Президент України вносить подання щодо кандидатур на посади Міністра оборони, Міністра закордонних справ України? Внесення подання щодо кандидатури на посаду Прем'єр-міністра України - це право Президента України чи обов'язок? Іншими словами, чи може Президент

відхилити кандидатуру, запропоновану коаліцією депутатських фракцій, висунути свою пропозицію і які юридичні наслідки, які санкції конституційно - правової відповідальності будуть застосовані до глави держави у випадку, якщо Президент буде ігнорувати пропозицію коаліції депутатських фракцій і не буде вчиняти будь-яких дій.

В переважній більшості наведених вище питань Конституція України не дає відповіді. Так, якщо строк внесення Президентом України подання щодо кандидатури на посаду Прем'єр-міністра України встановлено Конституцією України не пізніше п'ятнадцяти діб з дня надходження пропозиції від коаліції (п.9 ст. 106 Конституції України та ст.8 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII), то строки внесення подання щодо кандидатур на посади Міністра оборони, Міністра закордонних справ України ні в Конституції України, ні в жодному іншому нормативно-правовому акті не встановлені. Як наслідок, складається дивна ситуація, коли Президент України, для прикладу, не внесе подання щодо Міністра закордонних справ чи Міністра оборони (парламент відповідно не зможе їх призначити). Потім зачекає 61 календарний день з моменту відставки попереднього складу уряду та, мотивуючи свої дії п.2 ст. 90 Конституції України, достроково припинить повноваження Верховної Ради України. Нагадаю, п. 2 ст. 90 Конституції України закріплює право Президента України на розпуск парламенту у випадку, якщо останній протягом 60 днів після відставки Кабінету Міністрів не сформував персональний склад уряду.

Зважаючи на це та низку інших об'єктивних фактів пов'язаних з неефективністю як вищої так і місцевої публічної влади (місцевої державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування) є нагальна потреба в їх реформуванні в напрямку децентралізації влади та розширення повноважень територіальних громад.

У контексті протистояння на сході України теза про децентралізацію мала протистояти ідеї федералізації. Як показав час, це не зупинило кровопролиття в східних областях, адже причина протистояння полягає не у внутрішніх суперечностях, а у прямому зовнішньому втручанні держави-агресора - Росії.

Проте, не секрет, що влада в Україні є надзвичайно централізованою. Це спричиняє низку негативних явищ, перш за все пов'язаних з недовістю місцевого самоврядування в Україні, його значною залежністю від державної влади. Розуміючи ці обставини, Президент України 26 червня 2014 року вніс на розгляд Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) за реєстр. № 4178а.

Вказаний законопроект передбачає ліквідацію місцевих державних адміністрацій, створення у регіонах і районах представництв Президента України, що будуть здійснювати нагляд за дотриманням Конституції та законів України. При цьому, районні та обласні ради за поданням обраного голови формуватимуть виконавчий орган ради.

На нашу думку, слабкими місцями запропонованих ініціатив Президента України є відсутність дієвого механізму притягнення до конституційно-правової відповідальності обласних, районних рад, їх голів та виконавчих органів у випадку порушення Конституції та законів України.

Тобто вважаємо за доцільне продумати ефективну систему забезпечення конституціоналізму в аспекті притягнення до конституційно-правової відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування у випадку порушення Конституції та законів України. Адже вона недієва і громіздка в

чинному законодавстві та неефективна в запропонованому Президентом України проекті Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) за реєстр. № 4178а.

Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини

Заяць Н.В., доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави та права НАВС

Проблема співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права щодо прав людини охоплює питання впливу міжнародного права на формування норм національного права, співвідношення міжнародних договорів в внутрішнього законодавства держави, а також роль міжнародного права у прийнятті конкретного рішення, що ґрунтується на існуючих державних законах, ефективність контролю та можливість санкцій міжнародного права, внутрішньої юрисдикції держави.

Існує три концепції співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права: моністична, що виходить з примату (верховенства) внутрішньодержавного права; моністична, що ґрунтується на верховенстві міжнародного права; та дуалістична, що розглядає міжнародне та внутрідержане право як дві різні правові системи [1, с. 212].

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин є визначальною моністична теорія верховенства міжнародного права, хоча вона й зазнала ґрунтовних змін. Саме тому, при визначенні співвідношення міжнародного та внутрідержаного права слід зважати передусім на принципи міжнародного права. Вихідною точкою при цьому, беззаперечно, буде принцип суверенної рівності держав, оскільки підтримка міжнародного правопорядку можлива лише за умови повної поваги юридичної рівності учасників.

Суверенна рівність держав є основою сучасних міжнародних відносин, що відображено в п. 1 ст. 2 Статуту ООН, який проголошує, що «організація заснована на принципі суверенної рівності всіх її учасників». Схоже формулювання містить і Декларація про принципи міжнародного права (1970). Це означає, що кожна держава зобов'язана поважати суверенітет інших учасників системи, тобто їх право в межах власної території здійснювати законодавчу, виконавчу, адміністративну та судову владу без будь-якого втручання з боку інших держав, а також самостійно проводити свою зовнішню політику.

В Заключному акті НБСЄ (1975) держави взяли на себе зобов'язання не лише дотримуватися принципу суверенітету, але й «поважати права, притаманні суверенітету». Тобто у взаємовідносинах держави повинні брати до уваги «різницю в історичному та соціально-політичному розвитку, різноманітність позицій і поглядів, внутрішні закони та адміністративні правила, право визначати і здійснювати на свій розсуд і згідно з міжнародним правом відносини з іншими державами» [2, с. 30]. До елементів принципу суверенної рівності відноситься право держав належати до міжнародних організацій, бути чи не бути учасниками двосторонніх чи багатосторонніх договорів.

Звідси робимо висновок щодо необхідності застосування принципу співпраці між державами. Цей принцип знайшов відображення у Статуті ООН, де закріплено, що держави зобов'язані «здійснювати міжнародну співпрацю у розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру», а також «зобов'язані підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою застосовувати ефективні колективні заходи».[3]